

שמות חט"ז שיחה ג'

מהכתוב משמע "ש"ויגדל" השני היה "בימים ההם" – סמוך ל"ויגדל" הראשון. ולכן מחדש רש"י ש"הראשון לגדולה", ש"ויגדל" הא' אינו ע"ד "ויגדל גו' ויגמל", אלא שהיה גדול בקומה. ומיד לאח"ז "ויגדל" - "השני לגדולה". "לקומה": מעלה בשייכות לעצמו. "לגדולה": מעלה בשייכות לזלות.

ברש"י (ב, יא): "ויגדל משה: והלא כבר כתיב ויגדל הילד אמר ר' יהודה בר' אילעי הראשון לקומה והשני לגדולה, שמינהו פרעה על ביתו".

וצריך להבין כמה ענינים ומהם: בפשטות כוונת רש"י הוא לפרש מדוע נאמר "ויגדל" פעמיים. ולכאורה אפשר לומר בפשטות שבפעם הראשונה נאמר "ויגדל הילד" בהמשך ל"ותקח האשה הילד ותניקהו", ובהמשך לזה נאמר "ויגדל הילד", שהגדולה הוא שנגמל, ובפעם השניה נאמר "ויגדל משה" בענין "ויך את המצרי", שמוכן שאז הי' גדול לגמרי.

ומהו ההכרח בפשוטו של מקרא שהגדלות התבטאה בכך "שמינהו פרעה על ביתו"?

לכאורה אפשר לומר שרש"י מפרש ש"השני לגדולה כו" מפני שבכתוב לא נתפרש איזה זמן היה (דלא כבפעם הראשונה שהמשמעות הוא שפירוש "ויגדל" הוא שנגמל). אך לפי זה צריך להבין מדוע צריך לפרש ש"הראשון לקומה"?

והביאור: בכתוב נאמר "ויהי בימים ההם ויגדל משה". זאת אומרת ש"ויגדל" השני היה "בימים ההם" של ה"ויגדל" הראשון. ואם כן קשה איך שייך לומר ש"ויגדל" השני פירושו בסמיכות ממש לזמן שנגמל? ולכן מחדש רש"י ש"הראשון לגדולה", שאין הפירוש "ויגדל" ע"ד "ויגדל הילד ויגמל", אלא שהיה גדול בקומה. ולכן שייך לומר שמיד לאחרי זה - "בימים ההם" - נעשה "ויגדל" - "השני לגדולה". (זאת אומרת שעיקר חידושו של רש"י אינו על פסוק דידן - "ויגדל" השני - אלא על "ויגדל" הראשון, שלכן מביא את הקושיא "והלא כבר כתיב ויגדל", דכוונתו לומר שזה שנאמר "ויגדל" פה מכריח לפרש את "ויגדל" באופן שונה).

וצריך לפרש שבת פרעה נתנה את משה לאימו כדי שתניק אותו, ואח"כ כשנגמל פעלה על בת פרעה באמתלאות שתניחו אצלו כי עדיין הוא קשור אליה וכו'. ואח"כ כשכבר לא היה שייך לדחות את בת פרעה באמתלאות החזירה אותו לבת פרעה. (כשגדל בקומה, י"ב שנה או כיוצ"ב).

ומטעם זה מפרש רש"י ש"השני לגדולה" הוא לא בענין של הנהגת המלוכה וכיוצ"ב, כי הוא היה מדי צעיר, אלא רק "מינהו על ביתו", מצד מעלת וחשיבות משה. וזה מרמז רש"י בהביאו את שם משה בדיבור המתחיל, שענין השם מורה על חשיבות.

והנה, רש"י מביא את שם בעל המאמר, מפני שר' יהודה בר' אילעי היה עני וכו' ואעפ"כ עשאו הקיסר "ראש המדברים בכל מקום", "מינהו קיסר ראש על בית נשיא", אף שבחיצוניות לא היה בו מעלה בעיני הקיסר. ועל דרך זה בענינינו, שאף על פי שמשה היה צעיר מכל מקום מינהו פרעה על ביתו.

מיינה של תורה: ב' עניני גדלות אלו הם ב' בחינות במשה. "לקומה" קאי על מעלת משה מצד עצמו, על דרך דברי ר' חייא בזוהר שפירוש "כי טוב" הוא שנולד מהול, וזהו מעלתו בנוגע לעצמו שהיה מובחר מכל מין האנושי. וזהו הפירוש של ר' חייא שהוא בחי' היסוד, שהיא באצי'. "השני לגדולה שמינהו על ביתו" הוא ענין שמשה הוא רועה שמשפיע אלוקות לעולמות בי"ע, שזהו פירושו של ר' יוסי', בחי' המלכות כמו שירדת לבי"ע, ש"כי טוב" הוא "שנתמלא הבית כולו אורה".

והנה ר' יהודה בר' אילעי הוא בחינת המלכות כמו שהיא באצילות, ולכן מפרש "לקומה" ו"לגדולה", שנרגש בה מעלת האצילות - משה כפי שהוא באצילות – וכן מעלת ההשפעה לבי"ע.